

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

Zgodnie z § 1564 zdanie pierwsze kodeksu cywilnego (Bürgerliches Gesetzbuch – BGB) małżeństwo można rozwiązać wyłącznie przez rozwód na mocy wyroku sądu wydanego na wniosek jednego lub obojga małżonków.

Małżeństwo można rozwiązać, jeżeli nastąpił rozkład pożycia (§ 1565 ust. 1 zdanie pierwsze kodeksu cywilnego). Rozkład pożycia ocenia się na podstawie obecnego stanu więzi pomiędzy małżonkami oraz perspektyw na jego poprawę. Poniżej przedstawiono ustawowe przesłanki rozkładu pożycia.

Rozkład pożycia oznacza, że strony nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego i nie można się spodziewać, aby miało to ponownie nastąpić (§ 1565 ust. 1 zdanie drugie kodeksu cywilnego).

Zgodnie z § 1566 kodeksu cywilnego sąd stwierdza rozkład pożycia, jeżeli małżonkowie nie zamieszkują razem przez określony czas, pod warunkiem że: pozew o rozwód wnieśli oboje małżonkowie, którzy zamieszkują osobno od roku, lub

pozew o rozwód wniósł jeden małżonek, a drugi wyraża zgodę na rozwód, przy czym małżonkowie zamieszkują osobno od roku, lub

pozew o rozwód wniósł jeden małżonek, a drugi nie wyraża zgody na rozwód, przy czym małżonkowie zamieszkują osobno trzech lat.

W przypadku gdy małżonkowie zamieszkują osobno krócej niż od roku, małżeństwo można rozwiązać przez rozwód wyłącznie w kilku wyjątkowych przypadkach, na przykład jeżeli kontynuacja pożycia jest niemożliwa z punktu widzenia małżonka wnoszącego pozew o rozwód ze względów związanych z osobą drugiego małżonka (np. w przypadku stosowania przemocy fizycznej przez drugiego małżonka, § 1565 ust. 2 kodeksu cywilnego).

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

Jedyną podstawą rozwodu uznawaną w prawie niemieckim jest rozkład pożycia. Nie występuje rozwód z orzeczeniem winy jednego z małżonków.

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Rozwiedziony małżonek zachowuje nazwisko określone przez małżonków. Małżonkowie mogą, w drodze oświadczenia złożonego w urzędzie stanu cywilnego (*Standesamt*), przywrócić swoje nazwisko rodowe lub nazwisko, które nosili do chwili określenia nazwiska obowiązującego po zawarciu małżeństwa, lub dołączyć swoje nazwisko rodowe lub nazwisko, które nosili do chwili określenia nazwiska obowiązującego po zawarciu małżeństwa, przed nazwiskiem lub po nazwisku obowiązującym po zawarciu małżeństwa (§ 1355 ust. 5 kodeksu cywilnego).

3.2 podział majątku małżonków?

3.2.1 Podział mieszkania i przedmiotów gospodarstwa domowego

Co do zasady zgodnie z § 1568a i 1568b kodeksu cywilnego w odniesieniu do wspólnego mieszkania oraz podziału przedmiotów gospodarstwa domowego po rozwodzie obowiązują następujące zasady: małżonek w większym stopniu zależny od użytkowania mieszkania lub przedmiotów gospodarstwa domowego może wnieść o przyznanie mu mieszkania lub przedmiotów gospodarstwa domowego. W takim przypadku należy uwzględnić sytuację życiową obojga małżonków oraz dobro ich wspólnych dzieci.

W przypadku wynajmowanego lokalu małżonek, któremu przyznano prawo do pozostania w mieszkaniu, przejmuje umowę najmu, niezależnie od tego, kto dotychczas był najemcą – oboje małżonkowie czy jedno z nich.

W przypadku własności mieszkania obowiązują następujące zasady:

jeżeli tylko jedno z małżonków jest właścicielem dotychczasowego wspólnego mieszkania, drugiemu z małżonków przysługuje prawo jego użytkowania wyłącznie w wyjątkowych przypadkach, w szczególności wówczas, gdy jest to konieczne, aby nie dopuścić do niesprawiedliwego obciążenia – zob. § 1568a ust. 2 kodeksu cywilnego;

jeżeli oboje małżonkowie są właścicielami mieszkania, stosuje się zasadę, o której mowa w akapicie pierwszym.

W obu przypadkach zarówno małżonek, któremu przyznano mieszkanie, jak i małżonek, którego pozbawiono możliwości użytkowania jego własności, może dochodzić zawarcia z drugim z małżonków umowy najmu, w której zostanie uzgodniony czynsz w zwyczajowej wysokości w danej okolicy.

Jeżeli chodzi o przedmioty gospodarstwa domowego, należy rozróżnić mienie stanowiące wspólną własność małżonków i mienie stanowiące własność jednego z nich:

w przypadku mienia stanowiącego ich wspólną własność stosuje się zasadę, o której mowa w akapicie pierwszym. Małżonek, który musi odstąpić przedmioty gospodarstwa domowego, może domagać się z tego tytułu stosownego odszkodowania;

małżonek nie ma żadnych praw względem przedmiotów gospodarstwa domowego stanowiących wyłączną własność drugiego małżonka.

3.2.2 Wyrównanie dorobków

Jeżeli małżonkowie wybrali ustawowy małżeński ustrój majątkowy i nie osiągnęli porozumienia w zakresie podziału majątku z chwilą rozwodu, istnieje możliwość wyrównania dorobków z okresu małżeństwa w odrębnym postępowaniu sądowym wszczynanym na wniosek jednego z małżonków (§ 1372 i nast. kodeksu cywilnego). Odbywa się to w następujący sposób:

Punktem wyjścia obliczeń jest wartość majątku każdego z małżonków w chwili zawarcia małżeństwa (*Anfangsvermögen*, § 1374 kodeksu cywilnego) oraz jego wartość w chwili ustania ustroju majątkowego (*Endvermögen*, § 1375). Majątek nabyty przez jednego z małżonków w drodze spadku lub darowizny w czasie trwania małżeństwa zalicza się do majątku małżonka z chwili zawarcia małżeństwa. Właściwym punktem odniesienia przy obliczaniu majątku z chwili ustania ustroju majątkowego jest dzień doręczenia pozwu o rozwód drugiemu małżonkowi. Dorobek majątkowy oznacza kwotę, o którą majątek małżonka z chwili ustania ustroju majątkowego przewyższa jego majątek z chwili zawarcia małżeństwa (§ 1373). Małżonkowi, którego dorobek majątkowy jest mniejszy, przysługuje prawo do połowy różnicy między kwotą jego dorobku majątkowego a kwotą dorobku majątkowego drugiego z małżonków (roszczenie o wyrównanie dorobków, § 1378 ust. 1). Roszczenie o wyrównanie dorobków wiąże się z wypłatą określonej kwoty. Co do zasady osoba uprawniona do otrzymania wyrównania nie może domagać się przeniesienia na nią własności konkretnych składników majątku należących do osoby, która musi zaspokoić roszczenie o wyrównanie dorobków. W wyjątkowych przypadkach sąd rodzinny (*Familiengericht*) może jednak przyznać konkretne składniki majątku osobie zgłaszającej roszczenie (§ 1383). Możliwość taka istnieje jednak wyłącznie wówczas, gdy:

jest to zasadne z punktu widzenia osoby, która musi zaspokoić roszczenie o wyrównanie dorobków, oraz

pozwala to na uniknięcie rażącej niesprawiedliwości wobec małżonka uprawnionego do wyrównania, do której doszłoby w przypadku wyrównania dorobków w środkach pieniężnych.

Wartość takich przekazanych składników majątku potrąca się z roszczeniem o wyrównanie dorobków.

Zgodnie z prawem niemieckim zamiast ustawowego małżeńskiego ustroju majątkowego małżonkowie mogą również ustanowić – w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego – rozdzielną majątkową (§ 1414), wspólną majątkową (§ 1415–1518) lub rozdzielną majątkową z wyrównaniem dorobków (§ 1519).

3.2.3 Skutki dla uprawnień emerytalno-rentowych małżonków

Uprawnienia emerytalno-rentowe nabyte przez małżonków w czasie trwania małżeństwa (np. prawo do świadczeń z ustawowego systemu emerytalnego, systemu emerytalnego dla służby cywilnej lub prywatnych systemów emerytalnych i rentowych) w chwili rozwodu dzieli się w każdym przypadku na pół w ramach wyrównania uprawnień emerytalno-rentowych. Dzięki temu następuje równy podział uprawnień nabytych przez małżonków w czasie trwania małżeństwa, a każde z nich otrzymuje odrębne uprawnienia emerytalno-rentowe.

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

3.3.1 Odpowiedzialność rodzicielska

Jeżeli rodzice sprawują wspólną władzę rodzicielską, nie ustaje ona po rozwodzie. Z wyjątkiem sytuacji zagrożenia dobra dziecka sąd nie rozpatruje kwestii władzy rodzicielskiej, nie wydaje też orzeczenia w tej sprawie, chyba że jedno z rodziców wystąpi do sądu rodzinnego z wnioskiem o przyznanie mu wyłącznej lub częściowej władzy rodzicielskiej. Sąd uwzględni taki wniosek, jeżeli drugie z rodziców wyrazi na to zgodę, a dziecko, które ukończyło 14 lat, nie wyrazi sprzeciwu lub jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że uchylenie wspólnej władzy rodzicielskiej oraz przeniesienie jej na wnioskodawcę służy dobru dziecka (§ 1671 ust. 1 kodeksu cywilnego). W prawie niemieckim przyjmuje się zasadniczo domniemanie, że dobru dziecka najlepiej służy kontakt z obojgiem rodziców, w związku z czym przyznaje mu się prawo do kontaktu z rodzicami, a obojgu rodzicom prawo i obowiązek kontaktu z dzieckiem (§ 1684 ust. 1). Powyższą zasadę stosuje się niezależnie od sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej.

3.3.2 Zobowiązania alimentacyjne

Rodzice mają obowiązki alimentacyjne w stosunku do swoich dzieci (§ 1601 kodeksu cywilnego). Dzieci są uprawnione do świadczeń alimentacyjnych, jeżeli nie są w stanie utrzymać się samodzielnie (§ 1602). Obowiązek alimentacyjny rodziców zależy od ich możliwości zarobkowych i majątkowych (§ 1603). Obowiązek alimentacyjny rodziców względem dzieci należy jednak rozumieć szeroko, tzn. przez możliwości zarobkowe i majątkowe rozumie się przychody, które są oni w stanie uzyskać, a nie wyłącznie przychody, którymi dysponują (§ 1603 ust. 2). Zasadniczo rodzice mają obowiązek wypłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci proporcjonalnie do swoich możliwości zarobkowych i finansowych. Co do zasady to z rodziców, które sprawuje opiekę nad dzieckiem, wypełnia już jednak swój obowiązek alimentacyjny, opiekując się dzieckiem i je wychowując (§ 1606 ust. 3). Po rozwodzie rodziców obowiązek alimentacyjny obciąża co do zasady wyłącznie to z rodziców, z którym dziecko nie mieszka.

Świadczenia alimentacyjne na rzecz dziecka obejmują wszystkie jego potrzeby życiowe, w tym koszt odpowiedniego wykształcenia (§ 1610).

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Małżonkowie są zobowiązani do samodzielnego utrzymywania się po rozwodzie (§ 1569 kodeksu cywilnego). W związku z tym muszą oni wykonywać odpowiednią pracę zarobkową (§ 1574 ust. 1). W przypadku gdy jest to konieczne do znalezienia odpowiedniej pracy zarobkowej, małżonkowie są zobowiązani do kształcenia się, doskonalenia zawodowego lub przekwalifikowania się, pod warunkiem że można się spodziewać pomyślnego zakończenia kształcenia (§ 1574 ust. 3).

Małżonkom przysługuje jednak prawo do świadczeń alimentacyjnych po rozwodzie w następujących okolicznościach:

dopóki i w zakresie, w jakim nie można oczekiwać od nich podjęcia pracy zarobkowej z powodu opieki nad dzieckiem, nad którym sprawują wspólną władzę rodzicielską (§ 1570), lub z powodu choroby lub innej ułomności lub niepełnosprawności fizycznej lub psychicznej w chwili rozwodu (§ 1572);

dopóki i w zakresie, w jakim nie można oczekiwać od nich podjęcia pracy zarobkowej z uwagi na wiek na pewnym etapie życia, w szczególności w momencie rozwodu lub pod koniec okresu opieki nad wspólnym dzieckiem małżonków lub jego wychowania (§ 1571);

dopóki i w zakresie, w jakim rozwiedziony małżonek kształci się, doskonalą zawodowo lub przekwalifikowuje się w celu uzupełnienia braków w swoim wykształceniu lub wyrównania niekorzystnej sytuacji spowodowanej zawarciem małżeństwa; rozwiedziony małżonek musi podjąć kształcenie, doskonalenie zawodowe lub przekwalifikować się najszybciej, jak to możliwe, w celu uzyskania odpowiedniej pracy zarobkowej, która zapewni mu trwałe utrzymanie, pod warunkiem że można spodziewać się pomyślnego zakończenia kształcenia (§ 1575 kodeksu cywilnego);

dopóki i w zakresie, w jakim małżonkowie po rozwodzie nie są w stanie znaleźć odpowiedniej pracy zarobkowej (§ 1573 ust. 1);

dopóki i w zakresie, w jakim nie można spodziewać się od nich z innych poważnych względów podjęcia pracy zarobkowej, a odmowa zapewnienia świadczenia alimentacyjnego byłaby rażąco bezzasadna, biorąc pod uwagę interesy obojga małżonków (§ 1576);

w zakresie, w jakim dochody z odpowiedniej pracy zarobkowej nie wystarczają na pokrycie wszystkich kosztów utrzymania (§ 1573 ust. 2).

Wysokość świadczeń alimentacyjnych zależy od warunków bytowych w czasie trwania małżeństwa, obejmuje też koszty odpowiedniego ubezpieczenia na wypadek choroby oraz konieczności korzystania z opieki, a także – w określonych okolicznościach – starości i ograniczonych możliwości zarobkowych (§ 1578). Jeżeli możliwości zarobkowe i majątkowe małżonka zobowiązanego do wypłaty świadczeń alimentacyjnych, uwzględniając jego pozostałe obowiązki, nie pozwalają mu na zapewnienie utrzymania osoby uprawnionej do świadczeń bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania, wówczas jest on zobowiązany do zapewnienia utrzymania wyłącznie w rozsądnym zakresie, uwzględniając potrzeby oraz możliwości zarobkowe i majątkowe rozwiedzionych małżonków (§ 1581 zdanie pierwsze).

Świadczenia alimentacyjne mogą zostać obniżone lub ograniczone w czasie, w przypadku gdy dalsza ich wypłata w dotychczasowej formie prowadziłaby do naruszenia zasady słuszności (§ 1578b). Możliwość obniżenia lub ograniczenia w czasie świadczeń alimentacyjnych, o której mowa w § 1578b kodeksu cywilnego, dotyczy w szczególności świadczeń, o których mowa w § 1570–1573, a zgodnie z § 1570 kwestie dotyczące słuszności niezbędne do przedłużenia wypłaty świadczeń alimentacyjnych z tytułu opieki nad dzieckiem po ukończeniu przez nie 3. roku życia ze względów odnoszących się do dziecka lub rodziców stanowią przepis szczególny dotyczący ograniczenia świadczeń w czasie.

Przy dokonywaniu oceny na podstawie § 1578b kodeksu cywilnego uwzględni się dobro wspólnego dziecka małżonków powierzonego małżonkowi uprawnionemu do świadczeń alimentacyjnych na opiekę nad dzieckiem lub jego wychowanie. Ponadto należy rozważyć zakres, w jakim niekorzystna sytuacja spowodowana zawarciem małżeństwa wpłynęła na zdolność małżonka do samodzielnego utrzymania się. Niekorzystna sytuacja ma miejsce wówczas, gdy dochód osiągnięty przez małżonka uprawnionego do świadczeń alimentacyjnych jest niższy niż dochód, jaki osiągnąłby on, gdyby nie doszło do zawarcia małżeństwa. Zgodnie z § 1578b ust. 1 zdanie trzecie kodeksu cywilnego taka niekorzystna sytuacja może wynikać z opieki nad dzieckiem oraz z organizacji prowadzenia gospodarstwa domowego i pracy zarobkowej. Przy kompleksowej ocenie niekorzystnej sytuacji spowodowanej zawarciem małżeństwa należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności występujące w danym przypadku, w tym czas trwania małżeństwa.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Małżonkowie mogą żyć w separacji, jeżeli wyrażają taką wolę, bez konieczności dopełnienia jakichkolwiek formalności. §§ 1361–1361b kodeksu cywilnego zawierają przepisy dotyczące okresu separacji (zob. pytanie 6).

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Małżonkowie muszą mieszkać osobno. Małżonkowie żyją w separacji, jeżeli nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, a jedno z małżonków w wyraźny sposób nie wyraża woli założenia takiego gospodarstwa, odmawiając prowadzenia wspólnego życia (§ 1567 ust. 1 kodeksu cywilnego).

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Jeżeli małżonkowie żyją w separacji lub jeżeli jedno z nich chce zamieszkać osobno, wówczas jedno z małżonków może domagać się, aby drugie przekazało mu mieszkanie małżeńskie lub jego część do wyłącznego użytku (przekazanie mieszkania) w zakresie, w jakim jest to konieczne, aby nie dopuścić do niesprawiedliwego obciążenia (§ 1361b kodeksu cywilnego). Jeżeli jedno z małżonków używało lub groziło użyciem przemocy fizycznej w stosunku do drugiego z małżonków, mieszkanie z reguły przynajmniej przysięże się małżonkowi będącemu ofiarą lub adresatem groźb. Przydział mieszkania nie służy przygotowaniu rozwodu ani jego ułatwieniu.

Na okres separacji można uregulować także korzystanie z przedmiotów gospodarstwa domowego (§ 1361a). W takiej sytuacji każde z małżonków może domagać się wydania mu przedmiotów gospodarstwa domowego będących jego własnością. Powyższe nie ma jednak zastosowania, w przypadku gdy małżonek zobowiązany do wydania przedmiotów potrzebuje ich do utrzymania nowego odrębnego gospodarstwa domowego i gdy jest to uznawane za słuszne w danych okolicznościach (np. przekazanie pralki małżonkowi, z którym mieszkają dzieci).

Ponadto jeżeli małżonkowie mieszkają osobno, jedno z nich może domagać się od drugiego świadczeń alimentacyjnych proporcjonalnych do poziomu życia oraz zarobków i sytuacji majątkowej małżonków zgodnie z § 1361 kodeksu cywilnego. Wypłata świadczeń alimentacyjnych w czasie trwania separacji wynika z solidarności małżeńskiej i ma na celu zapewnienie, aby małżonkowie nie znaleźli się w niedostatku wskutek separacji. Dodatkowo umożliwia to małżonkom powrót do życia małżeńskiego niezależnie od ograniczeń ekonomicznych. Małżonkowie są zatem nadal odpowiedzialni za siebie nawzajem w relatywnie szerokim zakresie; obowiązują więc wyłącznie ograniczone wymogi dotyczące niezależności ekonomicznej i obowiązku utrzymywania się. Małżonek mieszkający osobno jest uprawniony do świadczeń alimentacyjnych, jeżeli nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb z własnych dochodów i własnego majątku.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa (*Aufhebung der Ehe*) następuje wyłącznie na mocy wyroku sądu po złożeniu odpowiedniego pozwu (§ 1313 i nast. kodeksu cywilnego). W praktyce postępowania w sprawie unieważnienia małżeństwa są rzadkością.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Do przesłanek umożliwiających unieważnienie małżeństwa należą naruszenie prawa lub wada zgody małżeńskiej. Przesłanki te szczegółowo wymieniono w § 1314 kodeksu cywilnego.

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Skutki unieważnienia małżeństwa są analogiczne do skutków rozwodu (§ 1318 kodeksu cywilnego). W takim przypadku zastosowanie mają zasady opisane w odpowiedzi na pytanie 3.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W przypadku rozwodu rodzice mają prawo zasięgnąć porady odpowiednich służb w Urzędzie ds. Dzieci i Młodzieży (Jugendamt). Doradztwo ma pomóc rodzicom żyjącym w separacji lub po rozwodzie w stworzeniu warunków wykonywania władzy rodzicielskiej z uwzględnieniem dobra dziecka. Rodzice otrzymują pomoc w stworzeniu zgodnej koncepcji opieki rodzicielskiej, przy odpowiednim udziale dziecka. Baza danych wszystkich ośrodków doradczych znajduje się pod adresem <https://www.dajeb.de/>. Ponadto istnieje możliwość rozwiązania sporu oraz doprowadzenia do ugody za pomocą mediacji.

Dodatkowe informacje dotyczące mediacji rodzinnej można uzyskać pod adresem: <https://www.baftm-mediation.de/>

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Prawo niemieckie przewiduje wyłącznie rozwiązanie małżeństwa (rozwód), unieważnienie małżeństwa lub stwierdzenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa między uczestnikami postępowania (*Feststellung des Bestehens oder Nichtbestehens der Ehe*) (§ 121 ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym – Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, FamFG). Pozew lub wniosek w sprawach rodzinnych należy co do zasady złożyć w sądzie rodzinnym (*Familiengericht*) przy sądzie rejonowym (*Amtsgericht*) (§ 111 i 121 ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym, § 23b ustawy o ustroju sądów powszechnych – Gerichtsverfassungsgesetz). Właściwość miejscową uregulowano w § 122 ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym. Obowiązuje przymus adwokacki.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Osoba, której sytuacja osobista i ekonomiczna nie pozwala na uiszczenie kosztów sądowych lub która może zapłacić je jedynie częściowo lub tylko w ratach, może zwrócić się o pomoc prawną w przypadku postępowania przed sądami rodzinnymi. Przyznanie pomocy zależy od faktu, czy przewidywane powództwo (lub wdanie się w spór) ma wystarczające szanse na powodzenie i nie wydaje się bezzasadne. W ten sposób zapewnia się dostęp do wymiaru sprawiedliwości także osobom mniej zamożnym. W zależności od dostępnych dochodów pomoc prawna obejmuje – w całości lub w części – udział strony w kosztach sądowych. Koszty zastępstwa procesowego pokrywa się w przypadku, gdy sąd wyznaczył pełnomocnika. Szczegółowe informacje można znaleźć w broszurze dotyczącej doradztwa prawnego i pomocy prawnej „Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe” dostępnej na stronie internetowej Federalnego Ministerstwa Sprawiedliwości i Ochrony Konsumentów pod adresem <https://www.bmjust.de/>.

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Środki zaskarżenia przysługujące od orzeczeń o rozwodzie lub unieważnieniu małżeństwa przewidziano w § 58 i nast. ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym. Środki zaskarżenia rozpatruje wyższy sąd krajowy (*Oberlandesgericht*).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. (rozporządzenie Bruksela II bis) orzeczenie takie (z wyjątkiem orzeczeń wydanych w Danii) jest automatycznie uznawane w Niemczech, tj. bez przeprowadzenia odrębnego postępowania o uznanie. Bruksela II bis zasadniczo dotyczy postępowań w sprawie rozwodu, unieważnienia lub stwierdzenia nieważności małżeństwa wszczętych po 1 marca 2001 r. (zob. art. 64 rozporządzenia Bruksela II bis w odniesieniu do wyjątków od tej zasady). W odniesieniu do wcześniejszych spraw stosuje się przede wszystkim akt poprzedzający rozporządzenie Bruksela II bis, tj. rozporządzenie Bruksela I. Orzeczenia wydane w Danii zazwyczaj nadal wymagają przeprowadzenia odrębnego postępowania o uznanie.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

W przypadkach, w których ma zastosowanie rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r., sądem właściwym do rozpatrzenia środka zaskarżenia od orzeczenia o uznaniu orzeczenia jest na ogół sąd rejonowy (sąd rodzinny) właściwy dla siedziby wyższego sądu krajowego, jeżeli: miejsce zwykłego pobytu pozwanej lub dziecka, którego działania prawne dotyczą, znajduje się w jego okręgu, lub w przypadku braku takiej właściwości istnieje oczywisty interes jej określenia lub istnieje potrzeba zapewnienia opieki,

w pozostałych przypadkach sądem właściwym jest Sąd Rodzinny Pankow/Weißensee.

Wyjątek ma zastosowanie w przypadku Dolnej Saksonii, w której właściwość wszystkich wyższych sądów krajowych zgodnie z tymi kryteriami koncentruje się w Sądzie Rejonowym w Celle.

Zastosowanie mają wymogi proceduralne określone w ustawie o postępowaniu w sprawach rodzinnych i o postępowaniu nieprocesowym.

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

W Niemczech i 16 innych państwach członkowskich Unii Europejskiej prawem właściwym w sprawach o rozwód powiązanych z prawem różnych państw jest rozporządzenie Rzym III (rozporządzenie Rady (UE) nr 1259/2010 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej). Prawo wyznaczone na podstawie rozporządzenia Rzym III ma następnie zastosowanie niezależnie od tego, czy jest to prawo uczestniczącego państwa członkowskiego.

Ta strona jest częścią portalu [Twoja Europa](#).

Państwa [opinia](#) na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

This webpage is part of an EU quality network

Ostatnia aktualizacja: 10/12/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.